

KUSTBON

Utgiven av Svenska Folkförbundet.

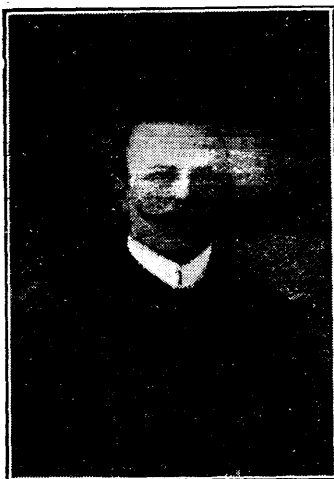
Ansvarig redaktör: **Andreas Stahl**, Riddaregatan 3, Tallinn. Tel. 431-53.
Utkommer varannan vecka.

Utländets:
1/1 år Kr. 3:—
1/2 " " 1:50

Prenumerationspris:
1/1 år Kr. 2:—
1/2 " " 1:—

OKOGU

Joel Nyman.

Här presentera vi bilden av en av estlandssvenskarnas mest verksamma män, Joel Nyman.

Såsom vi redan meddelade i „Kustbons“ senaste nummer, fyllde herr Nyman den 28 juni 50 år. — Jubilaren kan blicka tillbaka på en arbetsam tid i det allmännas tjänst. Son till den ännu levande och kände kantorn Johan Nyman och fru Tio Nyman på Nuckö började Joel Nyman efter avlagd lärarexamen i Hapsal 1904 tidigt sin bana som lärare, först i Paschlep och sedan i Rikull inom Nuckö socken, därefter i S. O. V:s privatskola i Korkis.

Sedan Estland blivit självständigt, kallades Joel Nyman 1919 till föreståndare för Hullo 6-klasiga folkskola på Vormsö, en av de största och numera även en av de bästa svenska skolorna här i Estland. På Vormsö har Joel N. sedan dess verkat hela tiden intill dag som är.

Joel Nymans arbete har icke enbart inskränkt sig till det annars så krävande skolarbetet. Han har varit ivrigt verksam även utom skolans väggar. Han var med bland stiftarna av föreningen „Svenska Odlingens Vänner“ 1909, och sedan dess har han varit verksam inom föreningens styrelse. Redan dessförinnan var han bland de ledande i Nuckö nykterhetsförening. Under tiden han vistades i Rikull grundade han en liten ungdomsförening „Kamratringen“. Därtill har han i yngre dagar varit en mycket flitig skrivare i svenska tidningar och tidskrifter. Och vidare har han hållit olika föredrag.

Jubilaren har varit allmänt omtyckt och uppskattad. I dessa dagar, då han nu fyllt 50 år, gå de bästa välönskningar till honom från vänner i Estland och i Sverige.

Jubilaren uppvaktades av S.O.V., som överlämnade en liten minnesgåva, nämligen ett guldur.

Med dessa rader vill även „Kustbon“ ge 50-åringen sin hyllning och önska honom allt gott.

Minnesruna över Anders Lilja.

„Du död var är din udd,
Du dödsrike var är din seger“.

En sorglig nyhet nådde oss för en liten tid sedan. Den i hela svenskbygden kände och avhållne agronomen Anders Lilja kan ej längre räknas bland de levandes antal. Han har genom en olyckshändelse lämnat jordelivet. Saknaden är stor. Ingen kan för närvarande fylla detta tomrum, han lämnade efter sig, ty

Agri. Anders Lilja.

agronom Lilja var den ende svenske agronom, vi ägde.

Han var en man, värd den ställning han uppnått, en man med energi och okuvlig vilja och med nästan outtömlig arbetsförmåga, då det gällde att omsätta sina bokliga kunskaper i praktiskt arbete. Just som han stod på höjden av mandom och arbetsglädje, rycktes han oväntat bort från allsammans.

Det var jordbruket här i svenskbygden, som låg honom varmt om hjärtat. Jag minnes, att vi ofta, då vi träffades, diskuterade detta tämligen svårlösta problem.

Nu ville ödet emellertid att Lilja aldrig skulle få omsätta dessa sina ljusa tankar i handling. Av ekonomiska skäl tvangs han att en tid vistas i utlandet, men meningen var att återvända till svensk-Estland, så snart studieskulderna vore jämnade.

I Sverige, där han inhämtade sina kunskaper om jordens bearbetning, där skulle också hans stoft sänkas i jorden.

Han ägde ju Sverige som sitt andra fosterland, och må det då förunnas honom ostörd ro under den svenska torvan — bland fäderna. Vi bevara din hägkornst i ljust minne.

Som en syndare gåt jag, o Gud, till din tron och beder på barnsligt vis.

Att öck jag finge gå på den himmelska bron, som leder till Paradis.

Per Bonde.

* * *

Den under så tragiska förhållanden omkomne agronom Anders Lilja var född på Vormsö den 22 juli 1905. Efter avslutad folkskolekurs besökte han 1924 Birkas folkhög- och lantmannaskola. Han vann sedermera 1925 inträde vid Tärna folkhögskola i Sverige och utbildades senare till agronom vid Ultuna lantbruksinstitut 1928—30.

Efter slutad skolgång hade Lilja anställning som länsagronom i Skaraborgs län i Sverige.

Lilja omkom genom drunkning den 5 juli d. å.

Tal

hållet av prosten K. Nilsson vid H. K. H. kronprinsens av Sverige besök i Vormsö kyrka.

Ps. 48:10—15.

„Eders kungliga höghet!

Med största glädje och tacksamhet erfor man på Vormsö, att E. K. H:s besök i Estland också skulle utsträckas till vår ö. Jag vet, att jag har bakom mig 2500 vormsöbor, när jag i denna stund bringar Eders Kungl. Höghet alla vormsöbors varmaste välkomsthälsning. Vormsö är den största och enhetligaste svenskbygden i Estland. Liksom i estländsk svenskbygd i allmänhet är här kärleken till det svenska moderlandet stor. Eders Kungl. Höghets närvaro här i dag fattas som ett gensvar på dessa känslor. Sent kommer vormsöbon att glömma denna dag. Minnet av Eder Kungl. Höghets besök kommer att leva, omtalad från far till son, släktled igenom. Såsom den största tilldragelsen i församlingens historia kommer man att räkna E. K. H:s besök i vår urgamla kyrka.

Några torn och tinnar och pelarsalar i likhet med den ort, varom psalmisten nyss talade till oss, har icke denna kyrka att

uppvisa. Men såsom den andliga medelpunkten i över 700 år för en svensk folkspillra i främmande land, har den dock något att förtälja för oss och för kommande släkten. Kyrkan må själv tala!

Den säger oss, att den första församlingen var liten. Den kyrka, som byggdes år 1219 utgjordes endast av det nuvarande koret. Däri rymdes hela församlingen. Men redan någon gång på 1500-talet hade kyrkan fått sin nuvarande storlek. En tillbyggnad av trä hade tillkommit framför den ursprungliga kyrkan. Det var icke stillestånd. Församlingen tillväxte. Men trä är ett förgängligt ting. År 1632, Gustaf Adolfs dödsår, ombyggdes den förutvarande träbyggnaden i sten, och kyrkan fick sitt nuvarande utseende.

Vormsömännen hade sagt till varandra: „Vi måste bygga något mera bestående.“ Man såg på framtiden. Församlingen ville leva. Så vittna förändringar och förbättringar av olika slag om att ansvarskänslan gentemot den gemensamma helgedomen aldrig utsläckts under århundradenas gång.

Men om dessa gamla murar hade stämma och talande tunga och kunde vittna om vad de under seklerna skådat ned på, skulle de förtälja ännu något mera. De skulle berätta ett folks historia. Icke ett vanligt folks, utan en ringa övergiven skara svenskars, avstängda på en ö, i ett främmande land med främmande folk och främmande språk. Vem besinnar rätt vad en svensk folkspillra i ett främmande land får genomleva? Vormsö historia är ett led i Estlands historia. Få folk ha så prövats i hårda, skiftande öden som Estlands. Vormsö har haft sin del däri. Krigets härjningar ha dragit fram. Växlande makter ha haft herraväldet. Kampen för ett älskat modersmål har ofta varit hård. Endast en ringa skara har man varit. Men eniga stodo de. Vål kom det splittring då och då, allra helst i medgångens tider.

Men nöden var aldrig långt borta. Inför den gemensamma faran slöt sig skaran åter tätt tillsammans. Nöden förenade. Templet har bevittnat allt detta, återspeglat i själarnas liv. Här

har anden i motgångens tid kämpat för att försöka fatta Guds avsikt med vad som skett. Här har man klagat sin nöd under förtryckets dagar, här har man jublat över friheten, när den en gång vanns. Här har församlingen suckat med i prästens bön, när han från altaret bett: „Vårt dagliga bröd gif oss i dag.“

Men här har också vormsösvensken lärt känna den makt, som kunde lyfta själen upp över stundens och tidens skiften. I bönen och sången ha dagens bekymmer för en stund vikit. Den Eviges ord har kastat förklarande ljus över tunga skickelser. På detta berg hava de tillbett. Här ha de framlagt sitt hjärtas bekymmer och känt Guds frid sänka sig med. Och såsom de lärt känna templet såsom den plats, där klagan och oro stillas, så lärde de sig också tro på löftet om ett land, „där alla tårar skola avtorkas, där ingen sorg eller klagan mer skall vara.“ Såsom bekymret här för en stund avlyftats, så skulle den en gång för alltid avlyftas. Templet blev en ringa jordisk avbild av det himmelska Salem.

Om någon tanke varit utpräglad i Vormsös trosliv, så har det varit tanken på det tillkommande livet. Mot det utlovade landet ha de strävat. Pilgrimer och främlingar ha de människor varit, som haft detta tempel till sin andliga medelpunkt.

Gud välsigne och helge det till att allt framgent kunna fylla sin uppgift att vara andelivets bärare och medelpunkt för den svenska folkstammen på Vormsö i Estland! Amen.“

Svenska skolskep i Reval.

På torsdagen senaste vecka anlände till Reval svenska marinens skolskepp „Jarramas“ och „Najaden“, vilka, kryssande i Östersjön, anlöpte Reval. På tisdagskvällen kl. 11 lämnade de Reval för att fortsätta kryssningen i Finska viken ända till fredagen och därefter även besöka Helsingfors.

„Jarramas“ och „Najaden“ äro båda fullriggade skepp och likna i övrigt varandra som två bär. De äro ej synnerligen imponerande genom sin storlek, men de äro vackra. Denna senare egenskap gjorde att stora människoskaror vallfärdade till ham-

nen för att se „de märkvärdiga, seglande krigsfartygen.“

På söndagskvällen hade Sveriges minister härstades Baron Koskull mottagning, varvid utom de svenska gästerna även voro inbjudna flera av vårt lands högre ämbetsmän och militärer.

Familjenotiser.

80 år

fyllde den 17 dennes f. d. folkskolläraren och kommunaläldsten Matts Schönberg från Rikull-Ölby.

Schönberg, som genomgått Paschlep seminarium, har bl. a. en längre tid varit anställd som lärare i hemkommunen i den s. k. „Kolsved“ skola.

Trots sin höga ålder är Schönberg ännu vid full vigör. Måtte det förunnas honom ännu länge att få leva bland barn och barnabarn, som han så högt älskar.

— n.

Förlovning har eklaterats mellan läraren hr. Carl Blees och lärarinnan frk. Carin Häverty.

Den nya regeringen färdig.

Efter en längre tids ivriga förhandlingar lyckades riksdagens talman Karl Einbund bilda den nya regeringen. Före honom var det flera som försökte, men de måste alla vika inför omöjligheten.

Den nya regeringen består av följande personer: Rikssälste K. Einbund, inrikes- och justitiemin A. Anderkopp, försvarsminister A. Kere m, utrikesminister M. Pung, bildnings- och socialminister J. Hünerson, ekonomiminister G. Zimmermann, kommunikationsminister J. Raudsepp och jordbruksminister O. Köster.

Tre av regeringsmedlemmarna tillhöra som bekant agrarpartiet och tre centerpartiet, medan en, kommunikationsmin. Raudsepp är partilös.

Slagsmål mellan frihetskriegerna och socialisterna.

Senaste söndag församlade sig en skara frihetskrieger till Tapa för att hålla möte där och taga slutgiltig ställning till det av partierna uppgjorda förslaget till förändring av grundlagen.

Till detta möte hade socialisterna kommenderat från Reval en avdelning av sin „sportorganisation“ för att bilda „motvikt“

Under att friluftsmöte framproverade ungsocialister ett mellanfall som slutade med vilt slagsmål mellan dem och frihetskriegerna. Polisen anhöll flera av fridstörarna, av vilka en befanns vara en socialistisk riksdagsman, vilken polisen naturligtvis genast lät löpa, sedan han legitimerat sig.

Mellanfallet har väckt berättigat uppseende och torde ännu få sitt efterspel i riksdagen.

Skofabrikanten Bata död

För några dagar sedan omkom genom en flygolycka den världsberömda mångmiljonären och skofabrikanten Bata.

Bata öppnade för ett par år sedan en skoaffär även i Reval.

Turkiet medlem av Nationernas förbund.

I början av denna vecka upptogs Turkiet som medlem av Nationernas förbund, vars medlemsantal därigenom steg till 56.

Under pågående manöver

grundstötte spanska kryssaren „Blas de Lezo“ vi kap Finisterre och sjönk.

Våldsamt regn i Finland.

På måndagen hemsöktes stora delar av Finland av ett häftigt åskväder, åtföljt av regn och hagel, som på många orter förstörde grödan på åkrarna. På många håll vållade blixten eldsvådor, avbröt telefon- och telegrafledningar. Det uppges att regnmängden uppgick till 43¹/₂ m m. På tio år har ej på en gång så mycket regn fallit.

Även vårt land har under de senaste dagarna hemsökts av kraftigt åskväder, som på många orter vållat ansevärd skada.

Riksdagens sammansättning förr och nu.

Av riksdagsm. M. Westerblom.

När republiken Eesti på sin tid började taga form, framhöll den då sittande Konstituerande Församlingen som sitt önskemål, att landet skulle regeras av folvalda ombud. Dessa skulle utgöra landets riksdag (riigikogu). Resultatet blev tillkomsten av § 36 i den estniska grundlagen, som fick följande lydelse: „Riksdagen består av ett hundra medlemmar, vilka väljas av folket enligt den allmänna, di-

rekta, proportionella och hemliga rösträttens princip.“

Genom att riksdagen senare omändrade vallagen därhän, att sådana partier icke bli representerade, vilkas sammanlagda röstetal vid valen icke är stort nog att medgiva erhållandet av minst två mandat i riksdagen, har den proportionella rösträtten i viss mån redan kränkts. När det vid senaste riksdagen var fråga om att ånyo omändra vallagen så, att partiernas minsta mandatantal skulle utgöra 3 resp. 5, var den nationella minoritetens förtjänst, att denna ytterligare ändring icke blev genomförd.

De senaste riksdagsvalen ha tydligt bevisat, att icke blott nationella minoriteter, utan också politiska, mindre partier, lida av den proportionella rösträttens inskränkning. Denna gång var det hantverkarne med Dr. Wilms i spetsen, som till ingen nytta kastade bort sina röster (över 9000). Det är rätt betecknande, att det endast fattades dem 27 röster för att de skulle ha erhållit två mandat. Nu fingo de intet. Ödet ville, att dessa röster vid sammanräkningen kommo att tillfalla jordbrukarpartiet. Då sistnämnda parti nämligen hade en större rest egna röster, fick det genom tillskottet från hantverkarne in ytterligare två man i riksdagen. Detta kan man kalla ödets nycker. Dr. Wilms, som är en av jordbrukarepartiets största motståndare, skaffade detta parti ett tillskott av två mandat och utestängde sig själv och sina meningsfränder!

För att vara rättvis må man dock medgiva, att den genomförda inskränkningen uti det proportionella valsättet icke blott hat sina nackdelar, utan också sina fördelar. Den har utan tvivel bidragit till koncentrerings av de politiska partierna.

Som framgår av nedanstående tabell, blevo 14 partier representerade i II riksdagen. Landets folk gick emellertid den gången till urnorna med 23 olika partier. Vid de senaste valen, alltså till V riksdagen, deltog blott 9 partier, av vilka 6 bli representerade.

Granska vi folkrepresentations sammansättning från dess början, få vi följande bild:

(Forts.)

EVANGELISKA FOSTERLANDSSTIFTELSENS

BOKFÖRLAG

Stockholm 3. Tel. Norr 327 65 (växel)

Biblar — Psalmböcker —
Religiös litteratur

Välsorterad

BOK- och PAPPERSHANDEL

Tillbringa Eder semester i Dalarne och Värmland,

vilka båda landskap i fråga om storslagen natur och intressanta platser räknas bland Sveriges främsta. Bekvämate förbindelser med Bergslagsbanan.

Första inhemska Försäkrings-Aktiebolaget EESTILLOYD

grundat år 1919

Reval, Långgatan (Pikk) 11. Tel. 448-94 & 430-08

LIV-,

BRAND-,

OLYCKSFALLS-,

INBROTTS-,

GLAS- &

TRANSPORTFÖRSÄKRING

De av bolaget hittills utbetalade skadesummorna överstiga
två miljoner trehundra tusen Kronor

Ett bevis på till vilken oskattbar nytta försäkring är, därför

**Försäkra Edert liv och Eder
egendom medan tid är!**

Överum

är namnet, som garanterar verklig
kvalitet å plogar och plogdelar.

SVEDALA

Tegelmaskiner, Grävmaskiner, Stenkrossar, Vägbyggnadsmaskiner, Betongblandare, Torvmaskiner, Bränslekrossar för Torv, Koks och Kol, Pulveriseringsmaskiner, Vindsiktare, Transportapparater, Lastningselävtorer, Rullager, Rallvagnshjul, Kokillgods, rekommenderas.

AKTIEBOLAGET
ÅBJÖRN ANDERSON

Post- och Tel.-adr.: Svedala, Gjuteriet.
Tel.: Namnanrop: Gjuteriet

Vildskinn

Räv, Utter, Mård, Hermelin
Ekorre, Hare och Kanin upp
köpas till allra högsta pris,
Vi betala högsta priser, då skinnen huvudsakligen äro för egen fabrikation. Prislista sändes mot porto.

OUGSTEDTS PÄLSVARUFABRIK Malmö 4

Giv barnen SVEA
CHOKOLAD och CACAO
Närande. Välsmakande.
A.-B. Svea Choklad-Norrköping

A.-B. Lidköpings Vikingsagar
LIDKÖPING
VIKING

Representant för Estland
Johan Gronsjö. Vana Viru 9. Reval.

Aktiebolaget
Nya Spis- & Knäckebrödsfabriken
OSKARSHAMN Välkända brödsorter rekommenderas.
Köp det! Ät det

Dr. H. Hunnius

specialist på öron-, näs- och
halssjukdomar.

Emottagning i Hapsal alla lördagar kl. 2—4 e. m.

Wiedemanngatan 9 (dr. Renteln)
tel. 56.

CARL FREDRIKS BIERSTUGA

Hantverkargatan 17.

NORRKÖPING

REKOMMENDERAS

Året Runt bra mat på
Systembolagets Restaurang
LAXEN, HALMSTAD

Norrköpings Kemiska Undersökningsanstalt,

Norrköping. Tel. 1249.

Utför kemiska analyser och provtagningar.
Inneh.: Civiing. John Wanselin. stadskemist.

VID BESÖK I VÄXJÖ REKOMMENDERAR

Järnvägsrestauranten

VÄXJÖ sitt erkänt goda kök. Fullständig
spritservering. Förstklassig musik. På som-
maren enda platsen i staden för läglig
parkserving. God plats för bilar.

Före och efter resan

Frukost — Lunch — Middag — Supé i
Centralstationens Matsal.
Populär terrasservering för förfrisk-
ningar i stora vänthallen.

Under resan

Table d'hôte och à la carte i restau-
rantvagnarna och å ångfärjorna.
— Erkänt gott kök. — Låga priser.
Turisttrafikförbundets Restaurant A.-B.

Svenska Bomullsflaggor

Hängmattor av Bomullstyng

Gefle Manufaktur Aktiebolag

Strömsbro.

Telefoner: Gävle 88, 2288 och 1689.

Byggnadfirman ANDERS DIÖS

Tunagatan 4, Upsala

Telefoner: Kontoret 3892, 3893; Förrådet 2890;
Byggnadspl. Paleontologiska Inst. 3894; Bostadsf.
Väderkvamen 1899.

SVEABLANDNING

Rostkaffet i blågula påsarna
tillfredsställer alla i parti från
ENGWALL HELLBERG A.-B., GÄVLE

RESTAURANT DAMBERG

Matsalen i tr. Stockholm rekommenderas
Beställningar av bord N. 129 11. N. 62 85.

BIERSTUGAN I

Spångarviken, Norrköping.
Rekommendera sina väl tempererade malt-
drycker.

Aktiebolaget J. E. Arndt

Hudiskvall Ångbåtsexpedition, Befraktings-
Skeppsmäkleri och Speditionsaffär. Lager av
kol och Byggnadsmaterialer, Rikstelel.: 245, 287
325. Telegrafadr.: Arndtbolaget.

FENIX Föreningsgatan 7.

DRUVAN Engelbrektsgatan 5.

Intima och hemtrevliga rest.-lokaler.

Omtyckta klubbbrum. Direktion:
A.-B. MÄLMÖ-RESTAURANGER.

EGONLINEN uppehåller regelbunden trafik
Göteborg med alla mellanliggande svenska
hamnar till KARLSKRONA—DÄNZIG—LIBAU
—RIGA—REVAL—HÄLSINGFORS.

Finbrukens Brevpapper
utan jämförelse bäst och billigast
Klissan Lessebo Grycksbo